

представники свого часу, як Кристофер Полгем та Емануель Сведенборг, Лінней і Андерс Цельсій досліджували закони природи й розробляли нові технології. Конституція доби свобод засвідчує зростання у Швеції, як і в інших країнах, вимог щодо конституційного урядування та впливу представників риксдагу. Після тимчасового відступу назад за королювання Густава III та Густава IV Адольфа 1809 року було прийнято Закон про форму правління, що заклав підмурок для розвитку конституційної монархії та демократичного суспільства.

Протягом XIX ст. думка про верховенство народу стала загальноприйнятою в громадських дебатах. Авторитарну державу було піддано критиці. На початку століття зросли вимоги ліберальних реформ. З в середині століття було здійснено цілу низку таких реформ, які звільнили окрему особу від державного примусу й збільшили її вплив і на місцевому, і державному рівнях - зокрема, закон про свободу підприємництва 1846 року, комунальне законодавство 1862 року. А 1866 року запроваджено двопалатне представництво в риксдазі.

РОЗВИТОК ТВОРЧОСТІ СТУДЕНТІВ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ МЕТОДИКИ БІОЛОГІЇ

Буяло Т.Є., Огородник Н.П., Крикун О.В. (Київ)

*Знання можуть бути купою каміння, що задавило особистість.
І знання можуть бути вершиною піраміди, на якій стоїть особистість. В. Розов*

Серед функцій, які має виконувати сучасний вчитель особливе значення має конструктивна функція.

В педагогічному плані конструктивна діяльність вчителя пов'язана з відбором і композицією змісту курсу біології, з проектуванням навчально-виховного процесу, плануванням і побудовою своєї роботи, системи змісту і методів викладання. У цій роботі вчитель спирається на навчальні плани, програми, підручники, методичні посібники та рекомендації.

Стосовно організації викладання учитель повинен засвоїти наступні конструктивні вміння й навички. Наведемо приклади лише кількох із них.

- Вміння здійснювати відбір і підбір фактичного наукового матеріалу згідно мети і завдань школи, з урахуванням попередньої підготовки та вікових особливостей учнів. А тепер зверніть увагу! Ці вміння піднімають учителя з рівня механічного виконавця чужих методичних рекомендацій до рівня свідомого і активного вдосконалювача навчального процесу, рівня високої педагогічної майстерності.
- Вміння здійснювати дидактичну переробку матеріалу науки в матеріал навчального предмета. Воно потрібне з двох причин. В часи змін програми шкільної біології вчителів доводиться самому вирішувати подібні завдання. Крім того, йому доводиться викладати біологію в різних типах шкіл, де треба викладати по-різному. Оволодіння цим умінням забезпечує вчителів можливість творчої праці.

Нормальне виконання конструктивної функції пов'язане, на нашу думку, не лише із досконалим знання програм, підручників і методичної літератури, а й з самою особистістю учителя, розвитком його уяви, бажанням творчо працювати, тобто іншими словами від творчого потенціалу учителя.

Таким чином, зараз перед викладачами методики біології та й інших предметів педагогічного вузу стоїть задача розвивати творчий потенціал студентів. Для цього, з однієї сторони, слід знайомити із передовим досвідом учителів (а такого матеріалу зараз дуже багато на сторінках періодичних видань і у методичній літературі) і, з другої сторони, давати завдання на розвиток уяви і впровадження уяви у певні методичні прийоми для навчання школярів біології.

З цієї точки зору найактуальнішими методиками навчання є соціогрови

методики (ігрові, інтерактивні методи) і т. д. і т. п.

На кафедрі теорії та методики навчання природничо-географічних дисциплін НПУ імені М.П. Драгоманова вже не перший рік працює проблемна група студентів, яка щороку вирішує певні методичні проблеми сучасної школи. Цього навчального року студенти працювали над проблемою інтерактивних методів на уроках біології, сутність якого полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх учнів.

Даному процесу можуть допомогти такі інтерактивні прийоми: мозковий штурм, робота у великій групі, „Коло ідей“ „Мікрофон“, робота в малих групах, дискусії, „Акваріум“ „Займи позицію“, рольова гра, „Навчаючи - вчуся“, метод „Прес“, симуляційні ігри, імітаційні ігри.

Методика організації цих прийомів детально описана в багатьох літературних джерелах.

Відповідно до нової програми для 12- річної школи з біології проблемною групою з методики навчання біології були розроблені деякі інтерактивні прийоми для використання на уроках біології у 8 класі. Наведемо приклади:

Робота в малих групах.

Тема уроку: Різноманітність плазунів, та їх господарське значення.

Клас поділяють на групи по 4-6 осіб, які окремо характеризуватимуть один з трьох рядів плазунів. В кожній групі учні обирають керівника своєї групи, який розподіляє отримані завдання між членами.

Зразки завдання:

1. Дати морфологічну характеристику ряду, визначити його відмінні риси в порівнянні з іншими рядами.
2. Охарактеризувати типових представників ряду.
3. Розповісти про господарське значення плазунів.
4. Розповісти про рідкісні види ряду та їх охорону.

Після підготовки учні виступають з коротким поясненням опрацьованих питань, а інші учні роблять нотатки в зошити. Після виступів всіх груп на закріплення матеріалу учні однієї групи задають питання з своїх доповідей учням з інших груп, щоб перевірити наскільки уважно вони слухали один одного.

Займи позицію.

Урок розширення і поглиблення знань з теми: Клас плазуни та земноводні.

Учні сідають за круглий стіл, у кожного є картка з власним ім'ям. По центру столу поставлені таблиці з варіантами відповідей: „так“, „ні“, „не визначився“. Вчитель ставить запитання, і просить зайняти певну позицію щодо питання за допомогою своєї іменної картки, поклавши її біля певного варіанту відповіді. Учні мають обґрунтувати свою позицію, її заслушують відповіді інших учнів, після чого вчитель ставить запитання: Чи не має тих учнів, які в ході дискусії змінили свою думку і хотів би перейти з однієї групи в іншу. Якщо є такі учні, то обов'язково вислуховуються причини зміни їхньої позиції.

Зразки запитань:

1. Існує думка, що ропухи часто забираються в корівники, для того щоб висати з вимені корови молоко. А чи так воно? (Там багато гною, тому багато безхребетних тварин, якими ропухи живляться).
2. Ропух обвинувачують в розповсюдженні бородавок, а також агресивності, чудодійності, отруйності. Чи є справедливі такі закиди? (питання відкрите).
3. Одного разу школярі знайшли мертву ящірку, взяли її в руки та стали тягти за хвіст. Хвіст обламався чи ні? Чому? (Ні, тому що у мертвій тварини не відбувається процес автотомії).
4. Чи можна заставити повзти змію в потрібному напрямі? Яким чином? (Так, створивши коридори переходу „холодного - теплого“ змії будуть притримуватися теплого бокує, також змії не повзуть на вогонь.)

Рольова гра.

Для порівняння дихання дорослої особи і пуголовка жаби можна застосувати рольову гру. До дошки викликаються два учні, які мають уявити себе повітрям. Кожному з учнів дається окреме завдання, на підготовку до якого їм дається 5 хв. Перший учень має розповісти, як він (повітря) надходить до личинки, а другий проте як він потрапляє до організму дорослої особи. Після завершення характеристики учні (повітря) мають обговорити свою подорож, виявивши в ній основні відмінності.

Література

1. Букатов В.М., Ершова А. П. Нескучные уроки физики, математики, географии, химии и биологии: Пособие по социальноигровой педагогике. – К. : Шкільний світ, 2006. – 128 с.
2. Інноваційні технології на уроках біології ТРВЗ-Педагогвкв / Упоряд. К.М. Зодорожний. – Х.: Вища група „Основа”, 2006.- 112с.
3. Мороз І.В., Степанюк А.В., Гончар О.Д., Міщук Н.Й., Барна Л.С., Жирська Г.Я. Загальна методика навчання біології. – К.: Либідь, 2006. – 592 с.
4. Сучасна біологія для учнів в рольових іграх / Укладачі К.М. Задорожний, Т.П. Клименко. – Х.: Вища група „Основа”, 2005 – 96с.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ДО ТВОРЧОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ВасиленкоТ.Я. (Київ)

Об'єктивні зміни, що відбуваються в функціонуванні загальноосвітніх закладів різного типу (оновлення змісту освіти, засобів педагогічної комунікації) зумовлюють гостроту проблеми творчого зростання педагогічних кадрів, формування у вчителів потреби у самовдосконаленні, розвитку своїх здібностей і тим самим підвищення результативності власної педагогічної праці.

Формувати вчителя думуючого, творчого, ініціативного, вчителя-дослідника слід починати вже в перші роки навчання у вузі. Саме тут мають бути закладені основи успішної педагогічної діяльності шляхом установлення більш тісного зв'язку між теорією і практикою. З цією метою студентів необхідно залучати до оволодіння досягненнями психолого-педагогічної науки і передової практики, а також науково-пошукової діяльності. Під пошуковою роботою ми розуміємо і таку, яка спрямована на створення власного досвіду на основі творчого використання доробку вчителів-майстрів педагогічної праці.

Важливою умовою підготовки студентів до творчої діяльності в школі є цілеспрямоване формування у них педагогічних умінь вивчення, узагальнення і впровадження передового педагогічного досвіду. Оволодіння майбутніми вчителями цими уміннями вимагає від них діяльності з обґрунтування актуальності і перспективності досвіду, його значення для удосконалення навчально-виховного процесу в школі; аналізу теоретичних положень досвіду, його сутності, технології, педагогічної значущості та результативності; визначення фактів емпіричного, об'єктивного і реально існуючого в досвіді і педагогічній науці; виділення ідей, методів і методичних прийомів, доцільних для поширення і використання у власній педагогічній практиці.

Структура діяльності студентів з оволодіння даними педагогічними вміннями може бути представлена як єдність таких компонентів:

- усвідомлення доцільності оволодіння педагогічними вміннями використовувати продуктивні педагогічні ідеї у власній практичній діяльності;
- цільова установка на оволодіння конкретними вміннями;
- розкриття змісту кожного вміння;
- накопичення теоретичних знань з проблеми вивчення та використання кращого педагогічного досвіду;
- управління процесом оволодіння даними педагогічними вміннями;